

Bruselj, 23.3.2020
COM(2020) 104 final

POROČILO KOMISIJE

EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU, ODBORU REGIJ IN EVROPSKI INVESTICIJSKI BANKI

o izvajanju sporočila Komisije z naslovom Trdnejše in prenovljeno strateško partnerstvo z najbolj oddaljenimi regijami EU

1. UVOD

To poročilo vsebuje pregled napredka, doseženega pri izvajanju sporočila z naslovom Trdnejše in prenovljeno **strateško partnerstvo** z najbolj oddaljenimi regijami EU (v nadaljnjem besedilu: Sporočilo)¹.

Najbolj oddaljene regije EU – Gvadelup, Francoska Gvajana, Martinik, Mayotte, Reunion in Saint-Martin (Francija), Azori in Madeira (Portugalska) ter Kanarski otoki (Španija) – imajo stalno **težave**, povezane z njihovo odročnostjo, majhnostjo, ranljivostjo za podnebne spremembe in otoško lego², ki zavirajo njihovo rast ter razvoj. Glede na to Pogodba o delovanju Evropske unije (člen 349 PDEU) določa **posebne ukrepe** v podporo najbolj oddaljenim regijam, med katerimi so prilagojeni pogoji za uporabo prava EU v teh regijah in dostop do programov EU.

Najbolj oddaljene regije so razpršene po Atlantskem oceanu, Karibih, Latinski Ameriki in Indijskem oceanu, EU pa zagotavljajo **edinstvene prednosti**: bogato biotsko raznovrstnost, strateško lego za dejavnosti na področju vesolja in astrofizike, obsežne pomorske ekonomske cone ter bližino drugih celin.

Komisija je oktobra 2017 sprejela Sporočilo, s katerim utrjuje partnerstva z najbolj oddaljenimi regijami in zadevnimi državami članicami ter krepi zavezo podpori tem regijam na njihovi poti k rasti. Svet je aprila 2018 pozdravil Sporočilo in Komisijo pozval, naj si še naprej prizadeva za posebne ukrepe za te regije v skladu s členom 349 PDEU³.

V tem poročilu so predstavljeni ukrepi, ki so jih Komisija, najbolj oddaljene regije in zadevne države članice sprejele v sektorjih, določenih v Sporočilu⁴; v njem so poudarjeni dosežki⁵ in predlagane usmeritve prizadevanj na obravnavanje podnebnih sprememb, zaščito biotske raznovrstnosti, uvedbo krožnega gospodarstva in povečanje proizvodnje energije iz obnovljivih virov. Navedeno so ključni izzivi teh regij, kot so priznani v vodilni pobudi evropski zeleni dogovor⁶, v kateri je poudarjeno, da bo Komisija posebno pozornost namenila najbolj oddaljenim regijam, pri čemer bo upoštevala njihovo ranljivost za podnebne spremembe in naravne nesreče ter njihove edinstvene prednosti, kot so biotska raznovrstnost in obnovljivi viri energije. V poročilu je poudarjena tudi potreba po krepitvi prizadevanj v drugih ključnih sektorjih, kot sta modro gospodarstvo in povezljivost.

Novo upravljanje, ki temelji na trdnem partnerstvu

Kot je določeno v Sporočilu, Komisija od leta 2017 pri **oblikovanju politike** sistematično upošteva **pomisleke in interese** najbolj oddaljenih regij.

Leta 2018 je Komisija posebnosti najbolj oddaljenih regij obravnavala v 21 **predlogih programov EU za obdobje 2021–2027** v različnih sektorjih, vključno s kohezijo, kmetijstvom, ribištvom, raziskavami, okoljem, prometom in digitalno povezljivostjo, pa tudi mednarodnim sodelovanjem. S tem je v večini programov EU ustvarila nove priložnosti in zagotovila prilagojene določbe za te regije.

Leta 2019 je Komisija v poročilih za posamezne države v okviru **evropskega semestra** Franciji, Portugalski in Španiji priporočila, naj sredstva kohezijske politike v svojih najbolj

¹ COM(2017) 623 final.

² Vse najbolj oddaljene regije so otoki ali otočja, razen Francoske Gvajane, ki leži v Latinski Ameriki.

³ Sklepi Sveta za splošne zadeve iz aprila 2018.

⁴ V poročilu so zajeti ukrepi od sprejetja Sporočila.

⁵ V Prilogi so predstavljeni ukrepi, ki so jih sprejele posamezne najbolj oddaljene regije in zadevne države članice.

⁶ Sporočilo Komisije z naslovom Evropski zeleni dogovor (COM(2019) 640 final) z dne 11. decembra 2019.

oddaljenih regijah vložijo v ključne sektorje, kot so krožno gospodarstvo, povezljivost, znanja in spretnosti ter zgodnje opuščanje šolanja. Svet v priporočilih za posamezne države te države članice poziva, naj kohezijska sredstva porabijo ob upoštevanju regionalnih razlik in razmer v najbolj oddaljenih regijah. Posebnosti najbolj oddaljenih regij so poudarjene tudi v zadevnih poročilih za posamezne države za leto 2020.

Komisija je analizirala možen učinek **trgovinskih sporazumov**, o katerih potekajo pogajanja, na ključne gospodarske sektorje najbolj oddaljenih regij⁷. Zato politični sporazum iz leta 2019 o trgovinskem delu pridružitvenega sporazuma med EU in Mercosurjem vključuje zaščitno klavzulo za zaščito lokalne proizvodnje najbolj oddaljenih regij. Posebnosti najbolj oddaljenih regij se analizirajo v okviru sedanjega pregleda zakonodaje na področju državne pomoči in posebnih davčnih režimov teh regij.

Komisija se je z najbolj oddaljenimi regijami posvetovala o njihovih potrebah in v skladu s tem zagotovila prilagojeno podporo. Z njimi se je na primer posvetovala o njihovih potrebah na področju prilagajanja podnebnim spremembam, da jih je upoštevala v razpisu za zbiranje predlogov v okviru programa LIFE⁸ za leto 2019. Organizirala je tudi dva dogodka v podporo tem regijam pri oblikovanju strategij modre rasti⁹. Najbolj oddaljene regije so povečale prizadevanja, da bi izrazile svoje interese, tako da so prispevale približno 30 odzivov na javna posvetovanja. Komisija je prebivalce najbolj oddaljenih regij nagovorila tudi z dialogi z državljani: na Martiniku in Kanarskih otokih leta 2018, na Azorih in Madeiri pa leta 2019.

Znatna sredstva skladov EU na področju kohezijske, kmetijske, ribiške in pomorske politike so bila uporabljena za podporo lokalnim naložbam, ki krepijo partnerstvo z najbolj oddaljenimi regijami in zadevnimi državami članicami, zlasti v zvezi s konkurenčnostjo malih in srednjih podjetij (MSP), zaposlovanjem in socialnim vključevanjem, okoljem in povezljivostjo¹⁰. Podpora iz navedenih skladov za obdobje 2014–2020 znaša več kot 13 milijard EUR.

Komisija je vzpostavila **dve projektni skupini** za zagotavljanje podpore Reunionu pri energetskega prehodu in Kanarskim otokom pri ravnanju z odpadki, ki omogočata tesnejše sodelovanje služb Komisije z nacionalnimi in regionalnimi zainteresiranimi stranmi.

Statistični urad EU (Eurostat) je pripravil spletno stran s podatki o najbolj oddaljenih regijah¹¹. Komisija je leta 2019 začela študijo, da bi se izboljšali podatki in znanje za trajnostno upravljanje ribištva in ohranjanje ribjega staleža v teh regijah. Statistični urad Francije pri zbiranju lokalnih podatkov sodeluje z otokoma Saint-Martin in Sint-Maarten. Statistični urad Portugalske sodeluje z Madeiro in Azori na področju podatkov o kmetijstvu, morju in prometu, Azori izboljšujejo podatke o modrem gospodarstvu, Kanarski otoki pa podatke o lokalni proizvodnji.

Komisija je pomisleke najbolj oddaljenih regij vključila v največ pobud EU do zdaj, regije pa so močno povečale prizadevanja, da bi prispevale k oblikovanju politik. Potencial projektnih skupin je mogoče nadalje raziskati. Podatke na ravni najbolj oddaljenih regij je treba zbirati, da se podpre oblikovanje politik, prilagojenih tem regijam.

⁷ V Sklepu Sveta (EU) 2020/13 o spremembi pogajalskih smernic za pogajanja o sporazumih o gospodarskem partnerstvu z afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami in regijami je navedeno, da ti sporazumi „določajo [...] posebne ukrepe v korist proizvodov iz teh regij, katerih [...] cilj je njihova vključitev v trgovino znotraj regije“.

⁸ L'Instrument Financier pour l'Environnement (finančni instrument za okolje).

⁹ Forum najbolj oddaljenih regij za pomorske zadeve in ribištvo v letih 2018 in 2019.

¹⁰ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-RUPs-OR-EU-planned-investment/8gwq-ke5u>.

¹¹ Prikaz za regije in mesta: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/RCI/#?vis=outermost.economy&lang=en>.

2. IZKORIŠČANJE PREDNOSTI NAJBOLJ ODDALJENIH REGIJ

V Sporočilu so poudarjene prednosti najbolj oddaljenih regij, vključno z modrim gospodarstvom, biotsko raznovrstnostjo in obnovljivimi viri energije, ter predstavljen ukrep za razvoj priložnosti v teh sektorjih, da bi se podprla rast.

Modro gospodarstvo

Komisija je utrdila pravni in finančni okvir za okrepitev modrega gospodarstva v najbolj oddaljenih regijah ob hkratni zagotovitvi trajnostnega upravljanja morskih virov in ekosistemov. Leta 2018 je revidirala **smernice EU o državnih pomočih**, da je omogočila javno podporo za pridobivanje ribiških plovil v najbolj oddaljenih regijah na podlagi sklopa pogojev za zaščito trajnostnega ribištva.

Komisija je predlagala še **posebne ukrepe** za najbolj oddaljene regije v Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo za obdobje 2021–2027, vključno z namenskim proračunom za te regije, in sicer za strukturne naložbe in **nadomestilo** dodatnih stroškov. Predlagala je tudi, naj vsaka država članica pripravi **akcijski načrt** ter v njem obravnava z ribištvom in trajnostnim modrim gospodarstvom povezane izzive v svojih najbolj oddaljenih regijah.

Leta 2019 je Komisija ustanovila svetovalni svet za najbolj oddaljene regije, da bi se z zainteresiranimi stranmi iz teh regij posvetovala o vprašanjih, povezanih z ribištvom, in zagotovila, da so podpisnice **pridružitvenega sporazuma med EU in Mercosurjem** zavezane boju proti nezakonitemu ribolovu. V zvezi z zmogljivostjo flot je Komisija leta 2019 predstavila **oceno sistema vstopa/izstopa** v okviru skupne ribiške politike. V sporočilu o zelenem dogovoru iz decembra 2019 je poudarila, da ima modro gospodarstvo osrednjo vlogo v boju proti podnebnim spremembam, in naznanila, da namerava predlagati načine za bolj trajnostno upravljanje pomorskega prostora.

Svet je sprejel sklepe o oceanih in morjih, v katerih je poudaril pomen evropske pomorske in ribiške politike pri podpori modremu gospodarstvu najbolj oddaljenih regij ter ranljivost teh regij za podnebne spremembe, ki vplivajo na njihove obale, ekosisteme in biotsko raznovrstnost¹².

Najbolj oddaljene regije oblikujejo **strategije za modro gospodarstvo**, namenjene doseganju trajnostne uporabe morskih virov in ohranjanju biotske raznovrstnosti, pri čemer napredek ni enoten, ampak se razlikuje po obsegu in osredotočenosti. Nekatere regije, zlasti Azori, Madeira, Kanarski otoki in Reunion, s podporo Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo izboljšujejo pomorsko prostorsko načrtovanje za boljšo uporabo oceanov. Številne regije so razvile **podporne ukrepe**, kot so finančni instrumenti za male gospodarske subjekte (kreditna linija Madeire za mala podjetja, posojila Francoske Gvajane za male gospodarske subjekte, pomoč otoka Mayotte za pridobivanje plovil) ter razvoj znanj in spretnosti (Martinik, Azori, Madeira).

Najbolj oddaljene regije nadalje vlagajo v **nastajajoče sektorje**, kot je spremljanje in raziskovanje pomorskega prostora (atlantski observatorij na Azorih) ali energija iz obnovljivih morskih virov (platforma PLOCAN na Kanarskih otokih). Vse najbolj oddaljene regije so s projektom ORFISH spodbudile **trajnostni razvoj ribištva**, nekatere pa spodbujajo trajnostni modri turizem, na primer v Karibskem morju.

Za spodbuditev modre rasti regije potrebujejo prilagojene in celovite strategije za modro gospodarstvo, ki zajemajo tradicionalne in inovativne sektorje. V tem smislu se je pomembno

¹² Sklepi Sveta o oceanih in morjih z dne 19. novembra 2019.

osredotočiti na inovativne dejavnosti, izboljšanje znanstvenega znanja na področju ribištva in o morskih območjih ter čim večje povečanje podpore EU in nacionalne podpore.

Kmetijstvo in razvoj podeželja

Predlog Komisije za reformo **skupne kmetijske politike za obdobje 2021–2027** zagotavlja posebne pogoje in odstopanja, pri katerih se upoštevajo potrebe najbolj oddaljenih regij. V predlogih je predvideno, da se v nacionalnih strateških načrtih upoštevajo posebne okoliščine najbolj oddaljenih regij ter da te regije prejmejo najvišje stopnje sofinanciranja v okviru **Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja** in sklopa posebnih ugodnih pogojev.

Poleg tega je Komisija predlagala, naj se kmetijski program EU za najbolj oddaljene regije **POSEI** nadaljuje, na podlagi česar se ohranijo neposredna plačila kmetom v teh regijah. V obdobju 2017–2019 je program POSEI podpiral kmetijsko proizvodnjo in zaposlovanje v najbolj oddaljenih regijah, zagotavljal dobavo izbranih kmetijskih proizvodov tem regijam ter omejeval dodatne stroške prevoza takih proizvodov.

Najbolj oddaljene regije so s podporo svojih programov za razvoj podeželja, ki jih sofinancira EU, mladim kmetom pomagale gojiti in tržiti proizvode, kot so avokado, banane in sladkorni trst, ter razvile kmetijsko-okoljske ukrepe in pobude LEADER¹³. Velik poudarek teh ukrepov je bil na izboljšanju življenjskih razmer podeželskega prebivalstva.

Več najbolj oddaljenih regij je razvilo **sheme kakovosti** za kmetijske proizvode, povezane s trženjskimi ukrepi. Druge so vlagale v **nove kmetijske tehnologije**, kot so gojenje rastlin in zelenjave brez zemlje na Saint-Martinu, uporaba daljinsko vodenih zrakoplovov na Azorih in preskušanje uporabe organskih virov v Francoski Gvajani. Francoska vlada razvija tudi **orodja za obvladovanje tveganja**, na primer za proizvodnjo banan.

Ključni sektor ostaja kmetijstvo: glavni izzivi, ki jih je treba premagati, so zagotavljanje kakovosti in inovativnost lokalne proizvodnje, pravičen dohodek kmetov ter optimizacija podpornih orodij.

Biotska raznovrstnost

Da bi Komisija najbolj oddaljene regije podprla pri ohranjanju biotske raznovrstnosti, je leta 2019 objavila razpis za projekte, prilagojene potrebam in zmogljivosti teh regij (Life4BEST). Predlagala je, naj se v okviru **programa LIFE** za obdobje 2021–2027 podpreta narava in biotska raznovrstnost v najbolj oddaljenih regijah, pri merilih za dodelitev pa naj se jim nameni posebna pozornost. Poleg tega so projekti na področju biotske raznovrstnosti upravičeni do financiranja na podlagi predloga Komisije za **Evropski sklad za regionalni razvoj** za obdobje 2021–2027.

Komisija je v zelenem dogovoru, v katerem so podnebne spremembe predstavljene kot eden od ključnih dejavnikov izgube biotske raznovrstnosti, opozorila na edinstveno biotsko raznovrstnost v najbolj oddaljenih regijah.

Francija je okrepila prizadevanja za podporo biotski raznovrstnosti v svojih najbolj oddaljenih regijah z namenskim akcijskim načrtom (2018). Francoska agencija za biotsko raznovrstnost v najbolj oddaljenih regijah podpira več kot 80 projektov. Portugalska je financirala projekte, ki podpirajo biosferne rezervate na Azorih in Madeiri. Francoska Gvajana, Reunion, Gvadelup in Mayotte ustanavljajo regionalne agencije za biotsko raznovrstnost. Martinik je začel izvajati program za ohranitev in vrednotenje biotske raznovrstnosti (2019), Reunion in

¹³ Program LEADER: Liaison entre actions de développement de l'économie rurale.

Azori pa varujejo lokalne habitate in endemične vrste s podporo Evropskega sklada za regionalni razvoj¹⁴ in programa LIFE.

Poleg tega so najbolj oddaljene regije v okviru programov pobude Interreg okrepile sodelovanje s **čezmorskimi državami in ozemlji ali tretjimi državami** na področju biotske raznovrstnosti.

V najbolj oddaljenih regijah je pomemben delež vrst, ki sestavljajo biotsko raznovrstnost EU, ki pomeni eno od njihovih pomembnih prednosti. Za ohranitev biotske raznovrstnosti teh regij ob hkratnem raziskovanju njenega potenciala so potrebna trajna in usklajena prizadevanja različnih politik.

Krožno gospodarstvo

Komisija se je v **delovnem programu programa LIFE za obdobje 2018–2020** posebej osredotočila na najbolj oddaljene regije. Med temami tega delovnega programa je **ravnanje z odpadki** v teh regijah. Poleg tega je Komisija na prošnjo Kanarskih otokov ob podpori Španije ustanovila projektno skupino za opredelitev ovir in oblikovanje rešitev za izboljšanje zbiranja odpadkov, ponovno uporabo, recikliranje in sledljivost na teh otokih, v kateri so združene evropska, nacionalna, regionalna in lokalne uprave. Komisija je tudi predlagala, naj Evropski sklad za regionalni razvoj v obdobju 2021–2027 podpira prehod na krožno gospodarstvo.

Svet je v sklepih o krožnem gospodarstvu iz oktobra 2019 poudaril, da je treba upoštevati specifičen položaj najbolj oddaljenih regij ter zagotoviti pravičen in vključujoč prehod. Poleg tega je Komisija marca 2020 sprejela nov akcijski načrt za krožno gospodarstvo, ki zajema celoten življenjski cikel izdelkov in se osredotoča na sektorje z visoko intenzivnostjo ter poudarja posebnosti najbolj oddaljenih regij.

Francija je leta 2019 objavila namero o cilju „nič odpadkov“ na svojih čezmorskih ozemljih¹⁵. Francoske regije pripravljajo regionalne načrte za preprečevanje nastajanja odpadkov in ravnanje z njimi, Azori pa so revidirali svoj regionalni strateški načrt za odpadke.

Večina najbolj oddaljenih regij oblikuje akcijske načrte za krožno gospodarstvo, ki zajemajo trajnostno proizvodnjo in potrošnjo, pa tudi ravnanje z odpadki. Več regij je razvilo projekte za uvedbo modelov krožnega gospodarstva, zmanjšanje količine odpadkov in odpravo plastičnih odpadkov. V letih 2018 in 2019 je večina francoskih najbolj oddaljenih regij objavila razpise za projekte za razvoj krožnega gospodarstva s podporo francoske agencije za okolje in energijo. Reunion je na primer izvedel 22 projektov, povezanih s krožnim gospodarstvom, ki so zajemali vse od zasnove in življenjske dobe izdelkov do recikliranja, Martinik pa je vzpostavil popravilnice in organiziral kampanje ozaveščanja o zmanjševanju količine odpadkov.

Najbolj oddaljene regije lahko veliko pridobijo z vzpostavitvijo modelov krožnega gospodarstva kot bistvenega pogoja za trajnostno rast. Pomembno je pospešiti prizadevanja v zvezi z ravnanjem z odpadki, zlasti izboljšanjem krožnosti pri ravnanju z biološkimi odpadki in njihovi predelavi ter zmanjšanjem količine odpadkov s ponovno uporabo ali popravili.

Podnebne spremembe

¹⁴ Evropski sklad za regionalni razvoj je v obdobju 2014–2020 biotski raznovrstnosti v najbolj oddaljenih regijah dodelil več kot 54 milijonov EUR.

¹⁵ Trajectoire outre-mer 5.0.

Komisija je v **oceni strategije EU za prilagajanje** iz leta 2018 poudarila, da je za oblikovanje ukrepov v najbolj oddaljenih regijah potreben prehod od ustvarjanja znanja k njegovi uporabi. Kot je bilo objavljeno v sporočilu o **zelenem dogovoru**, namerava Komisija sprejeti ambiciozno strategijo EU za prilagajanje podnebnim spremembam. V delovnem programu programa LIFE za obdobje 2018–2020 so izrecno določeni projekti za pripravljenost na **ekstremne vremenske dogodke** v najbolj oddaljenih regijah. V zvezi s tem program LIFE podpira Gvadelup in Francosko Gvajano pri obnovitvi njunih ekosistemov, da bi se njuni ozemlji zaščitili pred učinki podnebnih sprememb, kot je dvig morske gladine.

Komisija je nadalje za eno od prednostnih področij naložb v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj v obdobju 2021–2027 predlagala področje podnebnih sprememb¹⁶. Poleg tega je 49 milijonov EUR iz **Solidarnostnega sklada Evropske unije** uporabila za podporo obnovi otokov Saint-Martin in Gvadelup, ki sta ju leta 2017 močno prizadela orkana Irma in Maria. Ta sklad se je uporabil tudi za podporo Azorom, ki jih je oktobra 2019 prizadel orkan Lorenzo¹⁷.

Francija je leta 2019 imenovala delegata za pospešitev **preventivnih in prilagoditvenih ukrepov** v francoskih najbolj oddaljenih regijah. Azori so septembra 2019 sprejeli regionalni program za podnebne spremembe, Kanarski otoki pa so leta 2018 ustanovili opazovalnico za podnebne spremembe.

Najbolj oddaljene regije so zlasti ranljive pri hudih vremenskih dogodkih, ki so povezani s podnebnimi spremembami. Potrebni so trajno in usklajeno ukrepanje na vseh ravneh in med politikami, usmeritev naložb h krepitvi zmogljivosti za prilagajanje, krepitev odpornosti ter preprečevanje podnebnih sprememb in pripravljenost nanje.

Energija

EU je sprejela zakonodajo, ki podpira energijo iz obnovljivih virov in energetske učinkovitost. V direktivi o energiji iz obnovljivih virov¹⁸ iz leta 2018, ki jo je treba prenesti do sredine leta 2021, je na primer priznana vloga lokalnih skupnosti pri prehodu na čisto energijo, ki je zlasti pomembna na osamljenih ozemljih, kot so najbolj oddaljene regije.

V okviru **pobude za čisto energijo za otoke EU** Komisija Gvadelupu, Azorom in Kanarskim otokom svetuje o razvoju strategij in projektov na področju čiste energije, na letnem forumu v okviru pobude na Kanarskih otokih leta 2018 pa je spodbujala znanje najbolj oddaljenih regij na področju energije iz obnovljivih virov. Poleg tega je Komisija leta 2019 vzpostavila mehanizem¹⁹, ki deluje ob podpori programa Obzorje 2020 in katerega cilj je zbrati najmanj 100 milijonov EUR za projekte na področju trajnostne energije na evropskih otokih, vključno z najbolj oddaljenimi regijami, ter se v sporočilu o zelenem dogovoru zavezala, da bo razvila dolgoročni okvir politike za pospešitev prehoda otokov EU, kot ga podpirajo države članice.

Od leta 2021 bo **Instrument za povezovanje Evrope** (IPE) zagotavljal pomembne priložnosti za najbolj oddaljene regije: preferencialno stopnjo za dela na področju energije (ter digitalnih storitev in prometa) in posebno pozornost pri merilih za dodelitev. Komisija je predlagala tudi, naj se naložbe Evropskega sklada za regionalni razvoj v obdobju 2021–2027

¹⁶ Skupni znesek načrtovane podpore za posledice podnebnih sprememb v najbolj oddaljenih regijah iz Evropskega sklada za regionalni razvoj za obdobje 2014–2020 znaša približno 1,1 milijarde EUR.

¹⁷ Predplačilo predvidene pomoči iz Solidarnostnega sklada Evropske unije je bilo izplačano decembra 2019.

¹⁸ Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov (UL L 328, 21.12.2018, str. 82).

¹⁹ <https://www.nesoi.eu/>.

osredotočijo na ukrepe za energetske učinkovitost in energijo iz obnovljivih virov kot eno od prednostnih nalog za bolj zeleno Evropo.

Komisija je leta 2018 na prošnjo Reuniona s predstavniki nacionalnih in regionalnih služb in zasebnega sektorja ustanovila **projektno skupino za energetski prehod**, ki je pripravila akcijski načrt za izboljšanje usklajevanja različnih pobud.

Francija je leta 2019 objavila razpise za podporo območjem, ki niso povezana s celino: več kot ena tretjina proračuna v višini 530 milijonov EUR je namenjena prikrašanim skupinam prebivalstva. Španija podpira usposabljanje in razširjanje znanja na področju energije iz obnovljivih virov in energetske učinkovitosti na Kanarskih otokih.

Najbolj oddaljene regije so objavile svoje strategije za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov ter povečanje energije iz obnovljivih virov in energetske učinkovitosti. Pripravile so tudi projekte s financiranjem EU ali nacionalnim financiranjem, kot so proizvodnja električne energije na podlagi sončne energije ali biomase (Martinik, Gvadelup, Francoska Gvajana) in pametna mikroomrežja (Reunion). Številne najbolj oddaljene regije so vlagale v električno mobilnost. Kanarski otoki so od leta 2017 več kot podvojili čas, ko otok El Hierro uporablja izključno energijo iz obnovljivih virov.

Najbolj oddaljene regije so odvisne od uvoženih fosilnih goriv, zato so potrebna trajna prizadevanja za pospešitev energetskega prehoda, zlasti naložbe v pametna omrežja in shranjevanje energije, obnovljive vire energije, vključno z morskimi energijami, rešitve čistega prometa in energetske učinkovitosti, ter posledični prispevek k energetski neodvisnosti teh oddaljenih regij in ogljični nevtralnosti.

3. OMOGOČANJE RASTI IN USTVARJANJA NOVIH DELOVNIH MEST

V Sporočilu je predstavljeno ukrepanje za omogočitev rasti v najbolj oddaljenih regijah, vključno z naložbami v raziskave in inovacije, podjetništvo, razvoj znanj in spretnosti ter digitalne in prometne povezave.

Raziskave in inovacije

Komisija je za okrepitev raziskovalnega potenciala najbolj oddaljenih regij v okviru raziskovalnega programa EU Obzorje 2020 objavila namenski razpis za **usklajevalne in podporne ukrepe**. Rezultat je projekt FORWARD, ki združuje univerze, industrijo, civilno družbo in vlade vseh najbolj oddaljenih regij, da se **opredelijo njihove raziskovalne zmogljivosti** in področja odličnosti ter podpre njihova udeležba v mednarodnih raziskovalnih projektih.

Poleg tega je Komisija predlagala, naj program EU **Obzorje Evropa** za obdobje 2021–2027 svoje ukrepe „širitve sodelovanja in razširjanja odličnosti“ razširi na najbolj oddaljene regije. Poleg tega lahko te regije v obdobju 2021–2027 izkoristijo nov instrument za medregionalne naložbe v inovacije v okviru evropskega teritorialnega sodelovanja ter tako sodelujejo v svetovnih vrednostnih verigah in okrepijo svoje vezi z drugimi evropskimi regijami na skupnih področjih pametne specializacije.

Večina najbolj oddaljenih regij ocenjuje svoje **strategije za pametno specializacijo**²⁰, da bi svoje inovacijske ekosisteme prilagodile najobetavnejšim sektorjem. Azori, Madeira in Kanarski otoki oblikujejo nadregionalno strategijo makaronezijskega območja za

²⁰ Vzpostavitev strategij za pametno specializacijo, da se podpre gospodarski prehod regij in držav članic, je temeljni pogoj za prejemanje sredstev iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov v obdobju 2014–2020.

specializacijo. Najbolj oddaljene regije so razvile pobude za spodbujanje vključevanja lokalnih akterjev v mednarodne raziskovalne mreže in izboljšanje njihovega sodelovanja v raziskavah, ki jih financira EU (npr. načrt Azorov za internacionalizacijo znanosti in tehnologije). Francija si prizadeva tudi za povečanje zmogljivosti svojih regij na področju inovacij, in sicer z velikim načrtom Francije za naložbe v obdobju 2018–2022.

Ciljni sektorji se po regijah razlikujejo. Nekatere regije so se osredotočile na modro gospodarstvo, na primer s projektom programa Obzorje 2020 o učinkih podnebnih sprememb zaradi pomorskega prometa, turizma, energije in akvakulture, ki vključuje makaronezijsko območje in Karibe. Druge so vlagale v področje vesolja, na primer Azori in Portugalska z novim mednarodnim vesoljskim izstreliščem in portugalsko vesoljsko agencijo na otoku Santa Maria. Druge regije so vlagale v energetske prehode (ukrep Reuniona in Kanarskih otokov za razogljičenje energetskih sistemov), zdravstvo (Madeira, Gvadelup) in razvoj kmetijskih virov ali kozmetičnih izdelkov na podlagi naravnih snovi (Francoska Gvajana).

Razvoj raziskovalnega in inovacijskega potenciala najbolj oddaljenih regij je ključen za spodbuditev rasti v teh regijah. Povečanje njihove udeležbe v mednarodnih raziskovalnih mrežah in svetovnih vrednostnih verigah v Evropi ter s tretjimi državami lahko prispeva h krepitvi njihovih inovacijskih sistemov in ustvarjanju delovnih mest.

Zaposlovanje, izobraževanje in usposabljanje

Sredstva kohezijske in kmetijske politike EU zagotavljajo znatno podporo socialnemu razvoju v najbolj oddaljenih regijah²¹.

Predlog Komisije glede Evropskega socialnega sklada plus za obdobje 2021–2027 zagotavlja najvišje stopnje sofinanciranja za najbolj oddaljene regije, vzpostavlja **posebno dodatno dodelitev sredstev** za podporo zaposlovanju, izobraževanju in vključevanju v teh regijah ter 15 % nacionalnega sklopa namenja **podpori mladim** v najbolj oddaljenih regijah z velikim deležem mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo.

Komisija je leta 2018 izboljšala dostop do mikrofinanciranja v francoskih najbolj oddaljenih regijah, tako da je povečala jamstvo programa za zaposlovanje in socialne inovacije združenju ADIE, ki podpira male podjetnike. Poleg tega je še povečala dodelitev sredstev v okviru **pobude za zaposlovanje mladih** Franciji, vključno z njenimi najbolj oddaljenimi regijami, pa tudi sredstva **Evropskega socialnega sklada** za Španijo, vključno s Kanarskimi otoki.

V istem letu je Komisija v okviru programa **Erasmus+** povečala mesečna nepovratna sredstva za prebivalce najbolj oddaljenih regij in subvencije za potne stroške za državljane najbolj oddaljenih regij Mayotte in Reunion²². Poleg tega je Komisija posebne pogoje programa Erasmus za državljane najbolj oddaljenih regij razširila na **evropsko solidarnostno enoto**. Komisija se je v predlogu programa Erasmus za obdobje 2021–2027 zavezala, da bo **povečala udeležbo najbolj oddaljenih regij** v programih mobilnosti, vključno s **sosednjimi državami**, in jo spremljala.

²¹ Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski socialni sklad in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja so podpiri socialnemu vključevanju, izobraževanju, poklicnemu usposabljanju in zaposlovanju v najbolj oddaljenih regijah v obdobju 2014–2020 skupaj dodelili več kot 3 milijarde EUR.

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-RUPs-OR-EU-planned-investment/8gwq-ke5u>.

²² Z ustanovitvijo izjemnih subvencij za potne stroške za prebivalce, ki potujejo iz več kot 8 000 km oddaljenih krajev.

Francija je revidirala svojo zakonodajo²³, da bo s sosednjimi tretjimi državami oblikovala pogodbe o vajištvu. Večina najbolj oddaljenih regij – Martinik, Reunion, Azori, Madeira in Kanarski otoki – je pripravila akcijske načrte za izboljšanje podjetništva s projektom GROWRUP v okviru pobude Interreg, ki so namenjeni brezposelnim v sektorjih modrega in zelenega gospodarstva. Francoska Gvajana je ustanovila prvostopenjski študijski program na področju vesoljske industrije, Reunion vlaga v svojo regionalno univerzo, Azori pa so začeli več pobud za spodbujanje zaposlovanja mladih.

Izboljšanje znanj in spretnosti, zlasti med mladimi, je bistveno za izpolnjevanje potreb trga dela in povečanje zaposljivosti prebivalcev. Z nadaljnjimi naložbami v mednarodno mobilnost bi se izboljšalo sodelovanje s sosednjimi državami in podprlo regionalno vključevanje.

Konkurenčnost, podjetništvo in enotni trg

Kohezijska in kmetijska politika EU zagotavlja znatno podporo za povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij v najbolj oddaljenih regijah²⁴.

Da bi se izboljšal dostop teh regij do financiranja, je **Evropsko svetovalno vozlišče za naložbe** analiziralo stanje vsake posamezne regije in predlagalo načine za čim večje povečanje finančne podpore, med drugim iz Evropskega sklada za strateške naložbe²⁵. Komisija je spodbujala razprave z nacionalnimi in regionalnimi organi in finančnimi institucijami o predlaganih rešitvah ter podpirala izvajanje teh rešitev. Poleg tega predlog Komisije za program InvestEU države članice spodbuja, naj obravnavajo nedelovanje trga v najbolj oddaljenih regijah, tako da s programom pritegnejo zasebne naložbe in povečajo vzvod financiranja.

Komisija je leta 2019 objavila razpis za zbiranje predlogov v okviru programa **Erasmus za mlade podjetnike**, pri čemer je vložnike spodbujala, naj vključijo subjekte iz najbolj oddaljenih regij. Rezultat je prva kontaktna točka na Martiniku, ki podpira lokalne podjetnike. V predlogu Komisije za **program za enotni trg** za obdobje 2021–2027 je nadalje poudarjena potreba po boljšem vključevanju najbolj oddaljenih regij v notranji trg. Poleg tega je Komisija predlagala, naj **Evropski sklad za regionalni razvoj** še naprej zagotavlja posebna dodeljena sredstva za nadomestitev dodatnih stroškov, ki jih imajo podjetja s sedežem v teh regijah. Podpora iz **evropske podjetniške mreže** je na voljo na Azorih, Madeiri, Kanarskih otokih, Martiniku, Gvadelupu in Reunionu.

Francija je družbe najbolj oddaljenih regij podprla s posebnimi davčnimi shemami ali pogoji financiranja. Kanarski otoki in Martinik so pripravili strategije za internacionalizacijo. Nekatere regije so okrepile trgovinske odnose s sosednjimi tretjimi državami. Gvadelup je na primer podpiral podjetja pri izvozu v ZDA, Reunion je ustanovil službo za podporo zagonskim podjetjem v Mozambiku ter vzpostavil finančne instrumente za mala in srednja podjetja, ki jih podpira Evropski sklad za regionalni razvoj. Mayotte in Reunion ustanavljata tehnološke parke.

²³ „Loi relative à la liberté de choisir son avenir professionnel“, 5. september 2018.

²⁴ Evropski sklad za regionalni razvoj in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja sta v obdobju 2014–2020 sofinancirala projekte, ki podpirajo konkurenčnost malih in srednjih podjetij v najbolj oddaljenih regijah, v vrednosti 1,5 milijarde EUR.

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020/2014-2020-RUPs-OR-EU-planned-investment/8gwq-ke5u>.

²⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/themes/outermost-regions/pdf/rup_2019/invest_platform_feasibility_study_en.pdf.

Na vseh ravneh so potrebna večja prizadevanja za izboljšanje podjetništva in povečanje konkurenčnosti sektorjev z velikim potencialom, kot sta biotska raznovrstnost in modro gospodarstvo.

Digitalna dostopnost

Komisija je leta 2017 vzpostavila **evropsko mrežo kompetenčnih uradov za širokopasovne povezave**, da bi države članice in regije podpirala pri zasnovi in izvajanju strategij za zagotovitev širokopasovnih povezav na območjih, na katerih ni komercialnih ponudnikov. Komisija je najbolj oddaljene regije spodbujala, naj sodelujejo v tej mreži, in priporočila, naj države članice podprejo njihovo vključitev. Komisija je odobrila tudi dva velika projekta za visokohitrostna širokopasovna omrežja na Reunionu (2018) in Martiniku (2019), ki ju bo podprl Evropski sklad za regionalni razvoj. V predlogu programa za digitalno Evropo za obdobje 2021–2027 je predvidela posebne digitalne subjekte v najbolj oddaljenih regijah in te regije izpostavila v merilih za dodelitev. Poleg tega bodo do podpore v okviru Instrumenta za povezovanje Evrope za obdobje 2021–2027 upravičeni projekti, ki podpirajo nova ali nadgrajena hrbtenična omrežja, vključno s podvodnimi kabli, med državami članicami ter med Unijo in tretjimi državami. Tudi okvirni seznam projektov v skupnem interesu na področju infrastrukture za digitalno povezljivost, priložen predlogu Instrumenta za povezovanje Evrope²⁶, kot sta ga spremenila Evropski parlament in Svet²⁷, vključuje nov podmorski kabel, ki povezuje Madeiro, Azore in celinsko Portugalsko. Projekti na področju digitalne povezljivosti v najbolj oddaljenih regijah lahko prejmejo višjo stopnjo sofinanciranja.

Francija je digitalna znanja in spretnosti izboljšala tako, da je vlagala v izobraževalna središča, Madeira in Kanarski otoki pa so pripravili nove izobraževalne programe. Portugalska je leta 2019 ustanovila delovno skupino za priprave na zamenjavo podmorskih kablov med njenimi najbolj oddaljenimi regijami in celino. Poleg tega je bil načrtovan priključek Madeire in Francoske Gvajane na podmorski kabel, ki povezuje Portugalsko in Brazilijo, ob podpori EU v vrednosti 26,5 milijona EUR.

Vse večja digitalizacija najbolj oddaljenih regij zaradi dobre povezljivosti z EU in tretjimi državami je pomembna, da lahko te regije izkoristijo prednosti enotnega digitalnega trga in mednarodno poslujejo. Mreža kompetenčnih uradov za širokopasovne povezave lahko z izmenjavo dobrih praks in tehnično podporo pomaga najbolj oddaljenim regijam okrepiti njihovo zmogljivost za izvajanje projektov v tem sektorju.

Promet

Komisija je v okviru Instrumenta za povezovanje Evrope za obdobje 2021–2027 predlagala posebne določbe za najbolj oddaljene regije: dela, povezana s prometom, kot so povezave do letališč, pristanišč in mestnih vozlišč v teh regijah, so upravičena do financiranja in lahko izkoristijo višjo stopnjo sofinanciranja.

Nadalje je Komisija predlagala, da lahko najbolj oddaljene regije sredstva Evropskega sklada za regionalni razvoj za obdobje 2021–2027 izjemoma uporabijo za naložbe v **letališko infrastrukturo**. Komisija je leta 2019 za najbolj oddaljene regije pripravila tudi analizo njihovih potreb po povezljivosti, pri čemer je opredelila morebitne infrastrukturne projekte in projekte, povezane s storitvami.

²⁶ Del V Priloge k Predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta za povezovanje Evrope (COM(2018) 438 final).

²⁷ Trialog o uredbi o vzpostavitvi instrumenta za povezovanje Evrope, ki je potekal 7. marca 2019.

Komisija namerava za **leto 2021** predlagati pregled **smernic o vseevropskem prometnem omrežju** in analizirati posebne pomisleke najbolj oddaljenih regij v tem okviru. Na koncu je Evropska investicijska banka s podporo Evropskega sklada za strateške naložbe v letališča na Reunionu in Gvadelupu vložila 100 milijonov EUR oziroma 60 milijonov EUR.

Najbolj oddaljene regije so s podporo Evropskega sklada za regionalni razvoj še naprej izboljševale notranjo infrastrukturo za cestni in pomorski promet. To vključuje izboljšanje varnosti cestne infrastrukture in razvoj javnega prevoza na Madeiri, v Francoski Gvajani in na Mayottu ter izboljšanje dostopnosti različnih otokov na Azorih. Poleg tega Francoska Gvajana vzpostavlja nove pomorske prometne poti s tretjimi državami, Gvadelup pa novo letalsko povezavo z Združenimi državami.

Za podporo povezljivosti v najbolj oddaljenih regijah so potrebna stalna prizadevanja na ravni EU ter nacionalni in regionalni ravni. V zvezi s tem sta pomembna oblikovanje premišljenega sklopa projektov in optimizacija razpoložljive podpore.

4. KREPITEV SODELOVANJA NAJBOLJ ODDALJENIH REGIJ Z NJIHOVIM SOSEDSTVOM IN DRŽAVAMI ZUNAJ NJEGA

Komisija si v predlogu evropskega teritorialnega sodelovanja za obdobje 2021–2027 prizadeva **olajšati sodelovanje med najbolj oddaljenimi regijami in njihovimi sosednjimi državami** z namensko omejenim proračunom in prožnimi pravili o sodelovanju, ki so usklajena z instrumentom zunanjega financiranja. V zvezi s tem so si najbolj oddaljene regije v letu 2019 izmenjale dobre prakse za **poenostavitev skupnih projektov** in vzpostavile skupne platforme, ki vključujejo zunanje programe.

EU je z afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami začela pogajanja o sporazumu, ki bi se začel uporabljati po izteku Sporazuma iz Cotonouja, pri čemer pogajalski mandat določa, da je treba obravnavati pomisleke in položaj najbolj oddaljenih regij. Ta sporazum je pomemben za oblikovanje sodelovanja o svetovnih vprašanjih, kot je upravljanje oceanov.

Leta 2019 je Gvadelup postal član Organizacije vzhodnokaribskih držav, Saint-Martin pa je zaprosil za status opazovalca. Francoska Gvajana je začela izvajati študijo o ovirah, s katerimi se spopadajo lokalne družbe, Martinik in Reunion sta podirala internacionalizacijo lokalnih podjetij, Reunion in Mayotte pa mobilnost študentov v tretje države. Najbolj oddaljene regije so s sosednjimi državami sodelovale v projektih regionalnega sodelovanja, na primer na področju prometa, zdravja, modrega turizma ter znanj in spretnosti. Regije makaronezijskega območja so okrepile sodelovanje z Zelenortskimi otoki, Mavretanijo in Senegalom s projektom Hexagone v okviru njihovega programa teritorialnega sodelovanja. V letih 2018 in 2019 so države Karibskega morja skupaj z najbolj oddaljenimi regijami na tem območju sodelovale v skupni vaji za preskus sistema zgodnjega opozarjanja na cunamije.

Nekatere najbolj oddaljene regije se zaradi **migracij** srečujejo s pomembnimi družbeno-gospodarskimi izzivi. V zvezi s tem nacionalni programi, ki jih podpira več skladov EU, vključujejo številne namenske ukrepe. Tako sta Sklad EU za azil, migracije in vključevanje ter Sklad za notranjo varnost podprla obravnavanje prošenj za azil v Francoski Gvajani, razvoj Evropskega sistema varovanja meja na Azorih in Madeiri ter vključevanje migrantov v družbo in na trg dela na Kanarskih otokih. Francija je ustanovila službe, specializirane za migracije na Mayottu. Na Madeiri so se s sredstvi kohezijske politike podprli projekti za zagotavljanje zdravstvenega varstva, izobraževanja, socialne varnosti in stanovanj državljanom Venezuele. Kar zadeva mobilnost s **sosednjimi državami**, je EU oživila odnose z Marokom, kot je bilo junija 2019 potrjeno s pridružitvenim svetom med EU in Marokom.

Vzpostavitev zaupanja v sosednjih državah in razvoj skupnih praks za delitev virov sta ključna, da se izkoristijo nove priložnosti za sodelovanje. Ta namen bi se lahko podprl s platformami, ki vključujejo zainteresirane strani iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega razvojnega sklada. Regionalno povezovanje bi se lahko olajšalo s sporazumi o partnerstvu za mobilnost.

5. SKLEPNA UGOTOVITEV

Sporočilo z naslovom Trdnejše in prenovljeno strateško partnerstvo z najbolj oddaljenimi regijami EU iz leta 2017 se ustrezno izvaja. V samo dveh letih je najbolj oddaljenim regijam prineslo dejanske pozitivne rezultate.

Komisija je svoje zaveze izpolnila s posebnimi priložnostmi za najbolj oddaljene regije, ki jih je ustvarila v najrazličnejših programih EU, doslednim prilagajanjem zakonodaje, politik in orodij EU potrebam in interesom teh regij ter zagotavljanjem prilagojene podpore tem regijam. Pomembno je, da Evropski parlament in Svet sprejmeta programe EU za obdobje 2021–2027, ki zagotavljajo prilagojen dostop in posebne pogoje za najbolj oddaljene regije, kot je predlagala Komisija.

Najbolj oddaljene regije in zadevne države članice so svojo vlogo opravile tako, da so sprejele regionalne in nacionalne strategije, razvile dejanske pobude za izvajanje Sporočila ter izražale mnenja pri oblikovanju politik.

Ob upoštevanju doseženega napredka sta za popolno izvedbo Sporočila **potrebni pospešitev in usmeritev prizadevanj na vseh ravneh na ključne sektorje: obravnavanje podnebnih sprememb, zaščito biotske raznovrstnosti, uvedbo krožnega gospodarstva in prehod na energijo iz obnovljivih virov**. Naložbe v te sektorje so zlasti pomembne za zagotovitev trajnostne rasti v teh ranljivih, oddaljenih in izoliranih regijah EU. Zato bo Komisija posebno pozornost namenila vlogi najbolj oddaljenih regij v zelenem dogovoru, pri čemer bo upoštevala njihove ranljivosti in prednosti. Evropski sklad za regionalni razvoj je pomemben vir financiranja za naložbe v te sektorje.

Poleg tega si je treba prizadevati za nadaljnji razvoj modrega gospodarstva in izboljšanje povezljivosti v najbolj oddaljenih regijah. Naložbe v znanja in spretnosti ostajajo ključni dejavnik, ki podpira ustvarjanje delovnih mest in podjetništvo v različnih sektorjih.

Zanesljivo partnerstvo in tesno sodelovanje med Evropsko unijo, najbolj oddaljenimi regijami in zadevnimi državami članicami ostaja ključno za razvoj potenciala teh oddaljenih regij in podporo njihovem prehodu na zeleno gospodarstvo, v katerem so ljudje na prvem mestu. Čeprav se razmere med posameznimi najbolj oddaljenimi regijami zelo razlikujejo, je pot do odprave neenakosti med njimi in evropsko celino še dolga.

Nagovarjanje najbolj oddaljenih regij prispeva h graditvi vključujoče Evropske unije, **ki nikogar ne prezre**. Po drugi strani pa lahko najbolj oddaljene regije s svojimi edinstvenimi prednostmi znatno prispevajo k **bolj zeleni, podnebno nevtralni in trajnostni Evropski uniji**.